

## Oznámení o vzniku nové evropské sady nástrojů k monitorování lidských práv a všeobecné zdravotní péče v zařízeních péče o duševní zdraví

### Co je to sada nástrojů ITHACA?

Sada nástrojů ITHACA (The Institutional Treatment, Human Rights and Care Assessment) byla nedávno vytvořena společenstvím 15 evropských zemí, financovaným Evropskou komisí. Nástroje ITHACA umožňují jasný a praktický způsob monitorování lidských práv a všeobecné zdravotní péče v zařízeních pro duševně nemocné. Nástroje ITHACA byly vytvořeny za pomoci uživatelů péče, odborníků na lidská práva, psychiatrů, psychologů a sociologů. Byly úspěšně testovány na 87 místech v 15 zemích na široké škále zařízení poskytujících péči duševně nemocným a mohou zjišťovat jak porušování lidských práv, tak příklady dobré praxe při ochraně, respektování a naplňování práv osob s duševním onemocněním.

### Silná účast uživatelů péče

Ve všech fázích vytváření nástrojů ITHACA byli dotazováni a zapojováni uživatelé péče. V první fázi, se přes 100 uživatelů péče účastnilo diskusních skupin, které probíhaly ve všech zemích. Všichni účastníci diskusních skupin měli zkušenost s pobytem v zařízení podobnému těm, která byla v rámci projektu monitorována. Většina diskusních skupin byla řízena uživateli péče, kteří měli také tyto zkušenosti, a uživatel rovněž dohlížel na průběh skupin a analyzoval výsledky. Zpráva z diskusních skupin byla využita přímo při vývoji sady nástrojů ITHACA

Každé monitorovací návštěvy zařízení se také účastnil uživatel služeb. Tito výzkumníci absolvovali před zahájením práce dvoudenní trénink na setkání v Budapešti. Velkou část tohoto tréninku zajišťoval rovněž uživatel. Na trénink byl kladen velký důraz, protože je naivní se domnívat, že by uživatelé péče mohli tento úkol zvládnout bez pečlivé přípravy. Během monitorovacích návštěv hráli uživatelé péče plnohodnotnou úlohu, ale zaměřili se především na to, co znali z vlastní zkušenosti, na oblast lidských práv a zdravotní péče z pohledu obyvatel zařízení. Ve většině případů byli zodpovědní za shromažďování názorů rezidentů zařízení. Například ve Finsku se monitorovacích návštěv a ověřování použitelnosti nástroje účastnilo 8 uživatelů. Jak jeden uživatel řekl: „*Zkušenosti byly velice užitečné a hodně jsme se naučili. Východiskem bylo spojit monitorování lidských práv s úsilím ovlivnit také rozvoj služeb...Jsem teď ještě více přesvědčen, že je opravdu třeba, aby uživatelé prováděli monitorování, hodnocení a výzkum.*“ Když se vývoj nástrojů ITHACA blíží ke konečné verzi, členové Evropské sítě bývalých uživatelů psychiatrické péče (ENUSP) provedli další upřesnění.

### Potřeba nástrojů ITHACA v Evropě

Lidé v institucích pro duševně nemocné v Evropě často zůstávají mimo zorné pole v důsledku nedostatečného sledování a hodnocení lidských práv a všeobecné zdravotní péče v těchto institucích. Tito lidé jsou extrémně ohroženi zneužíváním a zanedbáváním, jak z hlediska jejich základních životních potřeb, tak z hlediska svých občanských a politických práv. Mezinárodní společenství udělalo důležitý krok vpřed v zabezpečení a ochraně těchto práv přijetím Úmluvy o právech lidí s postižením (CRPD) v roce 2006, která klade odpovědnost za naplňování potřeb všech lidí s postižením (včetně duševně nemocných) na společnost. Lidé s postižením nejsou příjemci dobročinnosti nebo péče, ale partnery s právy. Nástroje ITHACA mohou přispět ke změně, pokud budou správně využívány. Uživatelé v roli monitorujících a výzkumníků jsou k tomu klíčem, protože mají vlastní zkušenost, jaké to je žít v zařízeních, kde mohou být porušována jejich práva nebo kde nemusí být zajištěna dostatečná zdravotní péče. Proto navrhuje, aby se každé monitorovací návštěvy, při níž se používá sada nástrojů ITHACA, účastnil uživatel, ale připomínáme, že musí absolvovat stejný trénink jako ostatní výzkumníci.

### Jazykové verze

Nástroje ITHACA jsou nyní k dispozici v těchto jazycích: Angličtina, Bulharština, Čeština, Finština, Holandština, Italština, Litevština, Maďarština, Němčina, Rumunština, Řečtina, Slovenština, Turečtina

### Kontaktní údaje a další zdroje

Úplné informace o nástrojích ITHACA najdete na našich webových stránkách <http://www.ithaca-study.eu/>, případně kontaktujte Grahama Thornicrofta na King's College London [graham.thornicroft@kcl.ac.uk](mailto:graham.thornicroft@kcl.ac.uk).

Pro více informací:

1. Úmluva o právech lidí s postižením (Convention on the Rights of Persons with Disabilities) (<http://www.un.org/disabilities/>)
2. Mental Disability Advocacy Centre (<http://www.mdac.info/>)
3. European Network of (ex-) Users and Survivors of Psychiatry (ENUSP) (<http://www.enusp.org/>).